

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра української літератури

Кафедральний каталог
вибіркових навчальних дисциплін
ОПШ «Українська мова і література»
спеціальності В11 Філологія
спеціалізації В11.01 Філологія. Українська мова та
література
другого (магістерського) рівня вищої освіти
на 2026/2027 навчальний рік

Ужгород 2026

Назва дисципліни	Нейромережі в діяльності філолога
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	перший
Семестр	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах*	4 кредити
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення	Немає передумов вивчення за ОП
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	робоча програма дисципліни; підручники та посібники: Маср Д. WORKFLOW. Практичний посібник до творчого процесу. Київ: ArtHuss, 2022. 304 с. Богосвятська А.-М. Нейромережі для творчих педагогів: 50 інструментів ШІ для рішення освітніх завдань URL: https://bogosvyatska.com/ матеріали на базі Наукової бібліотеки УжНУ, ЗОНУБ ім.Ф.Потушняка, інших бібліотек області, сервіси Google; інтернет-ресурси
Форма проведення занять	Лекції, практичні, семінарські заняття
Форма семестрового контролю*	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального потенціалу словесного мистецтва, уміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості в процесі навчання, формувати національно свідому особистість, здатну на власну національну самоідентифікацію.
- здатність застосовувати знання із критичного мислення в професійній діяльності;
- здатність володіти критичним мисленням, творчо використовувати знання із інструментів штучного інтелекту в роботі філолога;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її в професійній діяльності.
- здатність дотримуватись принципів академічної доброчесності;
- уміння володіти культурою мислення, логічно, аргументовано будувати усне й письмове висловлення;
- знання основних нейромереж та вміння застосовувати їх в діяльності філолога;
- знання різних інструментів ШІ в роботі філолога.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Основи штучного інтелекту та його застосування у філології.

- Тема 2. Етика використання ШІ: авторські права, плагіат, проблеми заміщення людської праці.
- Тема 3. Інструменти неймереж для роботи з текстами.
- Тема 4. Інструменти штучного інтелекту для дослідницької діяльності. Літературознавчий аналіз із використанням ШІ.
- Тема 5. Використання штучного інтелекту для створення текстового контенту
- Тема 6. Викладання філологічних дисциплін із використанням ШІ. Інтеграція неймереж у викладацьку діяльність
- Тема 7. Штучний інтелект у креативному письмі: від генерації ідей до завершення тексту.

Назва дисципліни	Красне письменство Закарпаття як українська література західного фронтиру
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	перший
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення	Немає передумов вивчення за ОП
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	Ігнатович О. Синхромія: монографія. Ужгород, 2019. 256 с. Мишанич О. Карпати нас не розлучать. Ужгород, 1993. 196 с. Мишанич О. Оновлення літератури (Про літературний рух на Закарпатті 20-30-х рр. ХХ ст.). <i>Мишанич О. На переломі. Літературно-критичні статті й дослідження</i> . Київ: Основи, 2002. С. 237–256. Наукова бібліотека УжНУ, ЗОНУБ ім.Ф.Потушняка, філіал ЗОХМ ім.Й.Бокшая «Народний літературний музей», мережа бібліотек області, платформи Moodle, Google Meet та ін.
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- знати специфіку літературного процесу;
- володіти аналізом художніх текстів;
- розрізняти жанрово-видові структури;
- розуміти взаємозв'язки літературної творчості з історією, філософією, релігією, літературознавством, естетикою, лінгвістикою;
- визначати місце твору в літературному процесі, виявляти традиції й новаторство художнього твору.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): особливості крайової літератури від давнини до сучасності; з'ясування періодизації літературного процесу; розвиток давньої літератури історичного Закарпаття: жанри, стилі; література ХІХ століття; література поч. ХХ ст: творчі шукання письменників; література періоду Підкарпатської Русі: розвиток прози, поезії, драматургії, періодичні видання; література краю Другої світової війни: проза, поезія, драматургія, наукове літературознавство, періодичні видання; перше десятиліття радянського часу: ідеологічні пріоритети, письменники в нових політичних реаліях; епоха шістдесятництва у краї: розвиток вільнодумства у мистецтві та наслідки відлиги (поезія, проза); 70-80-ті роки: нова естетика в поезії, прозі, драматургії; українська література Закарпаття на світанку доби незалежності (1991-2000): нові тенденції

в розвитку літератури (поезія, проза), незалежна преса, повернення забутих імен письменників в літературний процес; сучасний стан крайової літератури; література краю в контексті загальноукраїнського літературного процесу.

Назва дисципліни	Символізм в українській літературі кінця XIX – першої половини XX століття
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	Перший
Семестр	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	Немає передумов вивчення за ОП
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	необмежений доступ до мережі інтернет; наукова бібліотека, читальні зали; платформи Moodle, Google Meet та ін.
Форма проведення занять	лекції та практичні заняття
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Студент повинен знати:

- загальні тенденції літературного процесу кінця XIX – п. п. XX ст.;
- особливості впливу філософських ідей на розвиток української літератури;
- особливості символізму як літературної течії модернізму;
- основні здобутки представників символізму в українській літературі.

уміти:

- проводити науково-дослідницьку роботу в галузі аналізу творів різних жанрових форм;
- писати наукові доповіді, виголошувати їх;
- рецензувати наукові праці;
- проводити типологічні зіставлення та системний аналіз художнього твору.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Зародження символізму в українській літературі. Поняття про символ та символізм як стиль. «Символічне мислення» І.Франка та Лесі Українки. О.Олесь як один із найвизначніших представників українського модернізму. Неоромантичні та символістські тенденції в ліриці М.Вороного. Образи-символи в поезії Г.Чупринки. Символізм творчості поетів «Молодої Музи». О.Кобилянська як фундатор символізму в українській літературі. Неоромантизм і символізм у контексті стильових пошуків М.Коцюбинського. Риси символізму в творчості В.Стефаніка. Символізм у прозі М.Яцкова та Б.Лепкого. Риси символізму у творчості Ф.Потушняка.

Назва дисципліни	Літературознавство української діаспори ХХ ст.
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	1
Семестр(осінній/весняний)	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	передумов за ОП немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	робоча програма дисципліни, підручник, навчальні, методичні посібники, інтернет-ресурси
Форма проведення занять	лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Знати: причини, умови локалізації літературознавчих сил за межами України; організації та групування літературних та наукових сил у зарубіжжі; літературно-наукові видання, ключових репрезентантів українського зарубіжного літературознавства; життєві і творчі біографії літературознавців, їх основні наукові праці та концептуальні положення в них.

Вміти: осмислювати український позаматериковий літературознавчий дискурс; аналізувати теоретико-методологічні засади літературознавчих праць; здійснювати порівняльний аналіз наукових концепцій відомих українських літературознавців зарубіжжя; уводити надбання української позаматерикової науки про літературу в загальноукраїнський літературознавчий контекст; використовувати основні положення праць діаспорного українського літературознавства в процесі аналізу українського літературного процесу, письменницьких постатей, літературних творів та явищ.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. До питання історії української науки про літературу.
- Тема 2. Літературознавство української еміграції в контексті української науки про літературу.
- Тема 3. Розвиток літературознавства поза межами України. Історія української літератури в науковій інтерпретації М. Возняка.
- Тема 4. Історія української літератури М. Гнатишака
- Тема 5. Концепція історії української літератури Д. Чижевського.
- Тема 6. Питання стану та розвитку української літератури в трактуванні материкового літературознавства середини ХХ ст.
- Тема 7. Українське діаспорне літературознавство другої половини ХХ ст.
- Тема 8. Літературознавча спадщина Юрія Шереха.
- Тема 9. Кулішезнавчі дослідження Ю. Шереха.
- Тема 10. Володимир Державин як літературознавець.
- Тема 11. Літературно-критичний доробок Леоніда Рудницького.

- Тема 12. Внесок Юрія Лавріненка в українське літературознавство.
- Тема 13. Літературознавчі студії Василя Барки.
- Тема 14. Наукові здобутки Юрія Бойка-Блохина.
- Тема 15. Літературознавча есеїстика Євгена Маланюка.

Назва дисципліни	Іван Чендей: художній світ, пам'ять і гуманістичні смисли
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	1
Семестр(осінній/весняний)	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	передумов за ОП немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	робоча програма дисципліни, підручник, навчальні, методичні посібники, інтернет-ресурси, Щоденники Івана Чендея, Особова справа Івана Чендея, епістолярій письменника
Форма проведення занять	лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета курсу: сформувати цілісне уявлення про художній світ Івана Чендея, розкрити жанрово-стильову своєрідність його прози, філософсько-етичну проблематику, особливості нарративу, символіки та ментального простору Закарпаття у творчості письменника. Поглибити знання здобувачів про основні етапи творчості Івана Чендея; проаналізувати ключові прозові твори письменника; осмислити роль щоденників і епістолярію у формуванні авторської позиції; удосконалити уміння інтерпретувати художній текст у контексті історико-культурних реалій; розвинути практичні навички літературознавчого аналізу та академічного письма.

Після завершення курсу здобувач повинен:

- знати біографію та творчу еволюцію Івана Чендея;
- розуміти жанрову специфіку його малої прози;
- аналізувати символіку, образну систему, мотиви та конфлікти;
- інтерпретувати щоденники й листи як літературний і культурний документ; аргументовано висловлювати власні наукові судження.
-

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Життєвий і творчий шлях Івана Чендея

- Закарпатський культурний простір
- Чендей і покоління шістдесятників
- Світоглядні засади творчості

Тема 2. Жанрова палітра та стильові особливості прози І. Чендея

- Мала проза як домінанта
- Ліризм, психологізм, символізм
- Етика буденного життя

Тема 3. Філософія пам'яті й часу у творі

«Луна блакитного овиду»

- Символ овиду
- Мотив ностальгії та втрати

Тема 4. Моральний вибір і духовна спадщина у творі «Тестамент»

- Заповіт як форма етичного послання
- Поколіннєва тяглість

Тема 5. Образ любові та сакральної речі у новелі «Весільний кулон»

- Річ як носій пам'яті
- Традиція і особисте щастя

Тема 6. Трагедія батьківства, історичної пам'яті та морального обов'язку у новелі «У вагоні»

- дорога як траурний і сакральний простір;
- образ батька, який везе хрест убитому в малярській в'язниці синові;
- хрест як символ пам'яті, жертви й національної трагедії;
- образ гуцула-контролера;
- прихований історичний контекст репресій;
- етика мовчазного співчуття.

Тема 7. Батьківство, відповідальність і самопожертва у творі «Син»

Тема 8. Народна філософія життя у творі

«Криниця діда Василя»

- Криниця як архетип
- Образ старця-охоронця традиції

Тема 9. Час і закам'яніла мить у новелі

«Комаха в бурштині»

- Символ бурштину
- Людина як «законсервована» пам'ять

Тема 10. Музика, талант і трагедія у творі

«Цимбаланя»

Тема 11. Гармонія людини й природи як моральний імператив у новелі «Лиска»

- взаємозв'язок людини та природного світу;
- порушення гармонії як джерело зла;
- гуманізм як основа співіснування;
- добро і зло в контексті ставлення до «іншого» (природи, слабшого);
- відповідальність людини за світ, у якому вона живе;
- «Лиска» як символ беззахисного життя.

Тема 12. Митець і мистецтво у творі

«Гаврилова «Золота осінь»

Тема 13.

Щоденники Івана Чендея

- Саморефлексія письменника
- Щоденник як форма літератури

Тема 14.

Епістолярій Івана Чендея

- Лист як простір діалогу
- Чендей у колі сучасників

Назва дисципліни	Мистецтво Закарпаття в історичному вимірі
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	перший
Семестр	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення	Немає передумов вивчення за ОП
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра української літератури
Інформаційне забезпечення	Наукова бібліотека УжНУ, ЗОНУБ ім.Ф.Потушняка, філіал ЗОХМ ім.Й.Бокшая «Народний літературний музей», мережа бібліотек області, платформи Moodle, Google Meet та ін.
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач: застосовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі; застосовує знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації; планує, організовує, здійснює і репрезентує дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі; цінує різноманіття та мультикультурність світу й керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Розвиток мистецтва на Закарпаття: етапи, віхи, напрями.
- Тема 2. Розвиток сакральної архітектури на Закарпатті.
- Тема 3. Розвиток містобудування на Закарпатті.
- Тема 4. Театральне мистецтво на Закарпатті: від ритуалу до професійного театру.
- Тема 5. Становлення школи живопису у краї.
- Тема 6. Скульптурне мистецтво Закарпаття.
- Тема 7. Естамп та книжкова графіка Закарпаття.
- Тема 8. Розвиток музики у краї.
- Тема 9. Історія радіо та телебачення на Закарпатті.
- Тема 10. Декоративно-ужиткове мистецтво Закарпаття.
- Тема 11. Фольклор та література Закарпаття.
- Тема 12. Музеї Закарпаття.

Назва дисципліни	Міфологічно-містичний код літератури
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Курс (рік) навчання	перший
Семестр	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення Дисципліни	немає передумов вивчення за ОП
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	української літератури
Інформаційне забезпечення	<p>1. Монографія: Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Монографія. Ужгород: Рік-У, 2021. 512 с.</p> <p>2. Методичний посібник: Навчально-методичний посібник «Міф і література» (матеріали лекцій). Ужгород: Рік-У, 2020. 50 с.</p> <p>Наукові статті:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тиховська О. Міфологізм новел Федора Потушняка «Капельох із зеленим пером», «Упир», «В мочарах». Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія., 2022. Вип. 1 (47). С. 107-113. 2. Тиховська О., Бура І. Мотив подорожі в часі в повісті Докії Гуменної «Небесний змії» та в новелі Михайла Трайсти «Людина з того світу». Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип.53. Том II. С.209-217. 3. Тиховська О. Образи та мотиви повісті М. Трайсти «У ніч на святого Андрія» та оповідання М. Рошка «Кривавий місяць над Минчелом» у світлі європейської міфології. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Київ, 2022, Спецвипуск. № 5. С. 138–147. 4. Тиховська О. Міфологічні образи та мотиви балади Петра Скунця «Трепета» та поеми Володимира Самійленка «Спритний ченчик». Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія, 2022. Вип. 2 (48). С. 91-97. 5. Тиховська О., Бура І. Міфологізм роману Доріс Лессінг «Ущелина». Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Ужгород, 2015. Вип. 20. С.136-140. 6. Tykhovska O. Psychological Basis of the Image of a Dead Lover in Mythology of Transcarpatia and P. Kulish’s Story «About, Why the Peshevtsov Pond Was Dried up in the Town of Voronezh». Філологічні трактати. Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна 2020. Том 12. №1. С. 117–125.

	<p>7. Тиховська О. Художня інтерпретація біблійних мотивів у ліриці Дмитра Кременя. Екзиль. Науково-мистецький часопис. Ужгород: "Гражда", 2018. №9 (серпень). С.46-48</p> <p>8. Тиховська О. Проблема вибору та образ ангела в романі Ніла Геймана «Небудь-де». Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 91, Том 2. С. 187-195.</p> <p>9. Тиховська О., Харук А. Міфологізм роману Дари Корній і Тали Владимирової «Крила кольору хмар». Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія, 2025. Вип. 1 (53). С. 42-48.</p> <p>10. Тиховська О., Цвіклінський М. Містицизм роману Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'їтьма». Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія, 2024. Вип. 2 (52). С. 230-238.</p> <p>Презентації, наукові публікації</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- типи міфів та їх основні характеристики;
- архетипічні та мандрівні сюжети міфів та їх проєкцію в літературних творах;
- категорії та зміст поняття «міфопоетика»;
- семантику міфологічних та символічних образів у поетичних та прозових творах;
- специфіку вияву ініціаційного міфу в літературних творах;
- зв'язок жанру фантастики з космогонічними, антропогенічними та есхатологічними міфами;
- вплив апокрифічних (старозавітніх) міфів та легенд на художню літературу.

вміти:

- здійснювати міфопоетичний аналіз художнього твору,
- розрізняти групи міфів за змістом,
- виділяти архетипічні основи міфологічного світогляду в художніх творах,
- виокремлювати міфологічне підґрунтя літературних творів,
- окреслювати міфологічні мотиви літературних творів та їх художню інтерпретацію письменником,
- аналізувати образи-символи, етноархетипи, вплетені в канву літературного твору.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Зв'язок міфу і літератури. Аналіз роману Ніла Геймана «Небудь-де».
- Тема 2. Художнє переосмислення космогонічних міфів у романі Доріс Лессінг «Шикаста» та у повісті Олександра Дерманського «Царство Яблукарство».
- Тема 3. Художня інтерпретація антропогенічних та антропологічних міфів у романі Д. Лессінг «Ущелина» та в поезії Д. Кременя («Літанія до міфа. Сотворення Адама» та «Притча про гріхопадіння»).
- Тема 4. Художня інтерпретація демонологічних легенд про мертвого коханого та перелесника у творах П. Куліша (повість «Огнений змій»).
- Тема 5. Міфологічні образи та мотиви в повістях М. Трайсти «У ніч на святого Андрія», «Людина з того світу» та «Незнайомка у фіалковій сукні». Специфіка образу вовкулаки.
- Тема 6. Міфологічне підґрунтя мотиву подорожі у часі в романі Наталки Шевченко

«Містичний вальс».

- Тема 7. Художня інтерпретація есхатологічних міфів та демонологічних легенд у романах Марини та Сергія Дяченків «Відьомська доба» та «Ритуал».
- Тема 8. Міфологізм оповідан Мирона Левицького ("Коханець принцеси Ізітає", "Портрет Аврори д'Анвіль"), Марії-Анни Голод ("Студент", "Як Михайло з духами розмовляв"), Юрія Клена («Акація»).
- Тема 9. Міфологізм новел Федора Потушняка «Капелюх із зеленим пером», «Упир», «В мочарах», Софії Яблонської «Зачарований рік», Ярослави Оструг «Дім Вільяма О'Гари», «Легенда старого двору», .
- Тема 10. Специфіка образу відьми та мотив чаклунства у романах В. Климчука «Рутенія», Ю. Нагорнюк «Діва, матір і третя», Н. Довгопол «Дарована весна, або Відьма за чужим призначенням», Н. Вальчук-Остряниці «Остання відьма», О. Печорної «Химерниця», Л. Солох «Чорна. Біла».
- Тема 11. Художня інтерпретація міфологічних образів у повістях С. Ухачевського «Казка старого мельника», В. Арєнєва «Бісова душа», С. Дерманського «Стонадцять халеп Остапа Квіточки».
- Тема 12. Образ козака-характерника в романах українських письменників («Зброя вогню», «В тіні янгола смерті» Тараса Завітайла та «Характерник» Василя Шкляра).